

Анастасія Качула

студентка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Нечипоренко А.,

Університет державної фіскальної служби України

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Бюджет посідає чільне місце у фінансовій системі кожної країни незалежно від політичної системи, адміністративного, територіального устрою. Особливе місце в бюджетній системі держави належить місцевим бюджетам, які є основою фінансової бази органів місцевого самоврядування та мають багатовекторний характер [1].

Визначення поняття «місцеві бюджети» як фінансово-економічної категорії проходило певні етапи. Авторами перших досліджень у цьому напрямі були: М. Курчинський, А. Марков, В. Лебедев, І. Озеров, М. Смірнов, І. Янжул, М. Цитович та інші. Так, М. Смірнов розглядав категорію «місцеві бюджети», як сукупність завдань, що доручена органами місцевої влади, а також сукупність ресурсів, що є в розпорядженні даних органів для виконання ними поставлених завдань. Натомість І. Озеров відзначав соціальне призначення місцевих бюджетів, вказуючи на те, що фінансування потреб на локальному рівні забезпечується за рахунок дохідних джерел. З позиції розгляду капіталістичних країн місцеві бюджети – це річні кошториси доходів та видатків місцевих органів самоврядування, а з позиції розгляду соціалістичних країн – це річні фінансові плани формування та використання фондів грошових коштів, які необхідні місцевим органам влади для виконання покладених на них функцій [2].

У фінансово-економічній літературі немає єдиного визначення місцевих бюджетів. Трактують українськими науковцями поняття «місцевий бюджет» подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Трактують поняття «місцеві бюджети»

Автор	Трактують
О. П. Кириленко	Місцеві бюджети є фінансовим планом розвитку певної території, в якому відображаються найважливіші завдання місцевої влади та очікувані результати діяльності.
К. В. Павлюк	Місцеві бюджети - це фонди фінансових ресурсів, призначені для реалізації завдань і функцій покладених на органи самоврядування.
І. Л. Сазонець, Т. В. Гринько, Г. Ю. Придатко	Місцеві бюджети – фонди фінансових ресурсів для реалізації завдань і функцій, які накладаються органами місцевого самоврядування.
Ю. В. Пасічник	Місцеві бюджети - це форма існування реальних, об'єктивно обумовлених розподільних відносин, які виконують специфічне призначення – задоволення потреб в фінансових ресурсах як суспільства в цілому, так і окремих адміністративних одиниць.
О. Д. Василик	Виокремлює два підходи до трактування: категоріальний та організаційний. Категоріальний підхід сформовано на основі самої економічної сутності місцевих бюджетів, яка характеризує їх, як систему фінансових відносин. Згідно організаційного підходу, місцевий бюджет розглядається як організаційна форма мобілізації частини фінансових ресурсів у розпорядження місцевих органів самоврядування та систему фінансових відносин, що складаються між місцевими та державним бюджетами, а також усередині сукупності місцевих бюджетів

Джерело: складено автором на основі даних [3-7].

З таблиці 1 видно, що розгляд питання трактування та визначення категорії «місцеві бюджети» науковцями відбувається відповідно до обраного кута дослідження. О.П. Кириленко [3], характеризуючи місцеві бюджети зі сторони їх існування як фінансового плану, звертає увагу на значну роль та широту бюджетних відносин на локальному рівні. Так у рамках формування місцевих бюджетів закладаються завдання забезпечення: регулювання на макроекономічному рівні та забезпечення рівномірного соціально-економічного розвитку відповідної території; підтримка життєдіяльності населення території; фінансування видатків у соціальній сфері; формування фінансової бази бюджету на локальному рівні; формування та забезпечення регіональної економічної політики; забезпечення реалізації окремих напрямів загальнодержавних програм розвитку галузей економіки.

К.В. Павлюк [4] звертає увагу на те, що місцеві бюджети – це фонди фінансових ресурсів. Деякі економісти звертають увагу на функціонування місцевих бюджетів як бюджетів окремих адміністративно-територіальних одиниць, зокрема І. Л. Сазонець, Т. В. Гринько, Г. Ю. Придатко та інші [5]. Ю.В. Пасічник [6] наголошує, що місцеві бюджети – це відносини, що полягають у задоволенні потреб суспільства на всіх рівнях.

Вагомим є також вклад О.Д. Василика [7] у вивчення місцевих бюджетів. Так, учений виокремлює два підходи до трактування цього поняття: категоріальний та організаційний. Категоріальний підхід сформовано на основі самої економічної сутності місцевих бюджетів, яка характеризує їх, як систему фінансових відносин, що включають: відносини між місцевим бюджетом та суб'єктами господарювання, які функціонують на території адміністративно-територіальної одиниці; відносини між місцевим бюджетом і населенням адміністративно-територіального утворення; відносини між місцевими бюджетами різних рівнів з приводу перерозподілу фінансових ресурсів; відносини між державним та місцевим бюджетом. У випадку дослідження розвитку та функціонування інституту місцевого самоврядування, його слід розглядати і, як специфічний інститут законодавства, «що припускає як сполучення законодавчих норм різних галузей законодавства, так і сукупність правових норм, що регулюють досить своєрідні фінансово-правові відносини щодо руху грошових фондів територіальних громад».

Варто наголосити, що місцеві бюджети є важливим фактором регіонального розвитку і можуть бути достатніми для виконання органами місцевого самоврядування власних та делегованих державою повноважень. Основною складовою вагової ролі місцевих бюджетів є те, що вони залишаються важливим чинником соціально-економічного розвитку регіонів [8].

Таким чином, проаналізувавши трактування поняття «місцеві бюджети» різними вітчизняними науковцями і визначивши наявність різних векторів дослідження даної категорії, визначити місцеві бюджети слід з позиції їх багатоаспектності та системності. На нашу думку, місцевий бюджет – це економічні відносини з приводу розподілу та перерозподілу фондів фінансових ресурсів задля виконання функцій і потреб суспільства на місцевому рівні.

Список використаних джерел

1. Кужелєв М. О. Формування місцевих бюджетів в умовах бюджетної децентралізації. Економічний вісник університету: Збірник наукових праць учених та аспірантів. 2018. Вип. 36/1. С. 302–312.
2. Мельник В.І. Теоретичні аспекти визначення сутності та ролі місцевих бюджетів. Самоуправління, фінансова система і бюджетна система. 2018. №1. С.1-14.
3. Кириленко О. П. Місцеві фінанси : підруч. 2-ге вид., доп. і перероб. Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2014. 448 с.
4. Павлюк К.В. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти) : монографія. К.: КНЕУ, 2005. 240 с.
5. Сазонець І. Л., Гринько Т. В., Придатко Г. Ю. Управління місцевими фінансами : монографія. К.: ЦНЛ, 2006. 216 с.
6. Пасічник Ю. В. Бюджетний потенціал економічного зростання в Україні : монографія. Донецьк: ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2008. 642 с.
7. Василик О. Д. Бюджетна система України. К.: Центр навчальної літератури, 2009. 544 с.
8. Кужелєв М. О. Фінансові інструменти стимулювання регіонального розвитку: практика використання в Україні : монографія. Київ : «Центр учбової літератури», 2019. 224 с.